

Unitárius Jövendő

Egyháztársadalmi, hitéleti és missziói célokat szolgáló lap.

Felelős szerkesztő: KOVÁCS LAJOS brassói lelkész-esperes.

Megjelenik minden hónapban. Előfizetési ára Romániában évi 130 lej. Magyarországon évi 5 Pengő. Más országokban ennek megfelelő összege.

Karácsonyi biztatás.

„És mondá az angyal a pásztoroknak: „Ne féljete, mert ime hirdetek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz, mert született néktek ma Idvezítő. (Luk. II. 10–11)“

Ezeket az igéket, keleties költői kifejezésmódot használva, az Ur angyalának ajkaira adja az evangélista. És méltán, mert valóban angyali hangok azok! Evangélium, örömmel, minőt az Ur az éj óreinek elküldeni szokott! . . . Mint a természetben, úgy az emberiség életében is a nappal és az éjszaka, világosság és sötétség egymást felváltva követi. Most fényes és derült, majd felhős és borús nappal; most holdas és csillagos éj, majd ijesztő sötét viszik az uralmat. Az egyik kor a másiknak adja át lámpáját, miként a régi görögök éjszakai versenyjátékain, most lángolva égve, majd haloványan pislogva, majd teljesen kialudva, melyet csak egy égi tüztől lehet újra meggyújtani. De miként a természetben, éjszakáink dacára is, a nap örök fényben ragyog, s az elfordult föld lakóit új hajnalról biztosítja: épp úgy az emberi élet és a lelki világ felett is örökké él, uralkodik s ragyog az élet és világosság végtelen forrása. Él és ragyog s sugarai átvillannak itt, és amott az emberi tudatlanság, tévelygés és bűn homályán. Él és ragyog, és áthatja az egyesek lelkiismeretét, fölkelte istentudatát, megvilágítja értelmüket, ápolja szívük reményét, s azoknak, kik az emberiség jövője felől aggódni kezdenek, ama pásztoroknak, kik a hosszú éjben kifáradva, töprenkedve új hajnalért esengenek, — biztatva szól és szólott mindig: „ne féljete“.

Kinek nem hangzott valaha ez angyali üzenet? — Midőn a szív a megpróbáltatások között össze-törni készül; midőn az értelem a lét nehéz kérdései miatt elfárad, elborul; midőn a lélek a küzdelmek tengerén hánykodik s mindenütt csak vihar, mindenfelől homály, de sehol kikötő, sehol mentő csónak; midőn a kebel, az aggodalmak és elvesztett remények kinjai közt a bánat és keserű mélységébe merül . . . ily körülmények közt ki ne tapasztalta volna — bárhonnán és bármiképpen jött is — hogy mily mennyei a szózat: ne féljete?

Igen, az Istentől jön az; Isten küldi a biztatást. Midőn a szív utolsó hurja is elpattanni indul; Isten van ott, hogy gyökerének az utolsó, de még élő szálát megelevenítse, ápolja és új hajtásra bírja; midőn az ész a természet működése s a lét nagy kérdései megfejtésére roppant fáradtsággal alkotott rendszerét egy perc alatt semmivé téve, összeomolva látja: Isten van ott, hogy a romok között megmutassa a valódi szegletkövet egy új épülethez. — Igen, Isten van jelen az egyesek lelkével, s midőn a nehéz viszonyok s válságok között az életnek mélységéből hozzá kiálltanak, Ő szól biztatólag: ne féljete!

Szólott az Ur minden időben ama kevés jobbakkal lelkében, kik hitüket, reményüket még el nem veszítették: „ne féljete, mert ime hirdetek nektek nagy örömet mely az egész népnek öröme lesz, mert született néktek Szabadító.“ Szólott, s szava minndannyiszor beteljesült; igéje alakot öltött; az emberben levő isteni szikra új erőre ébredt, új lángra gyult a lélekben, megtisztítva s megszentelve abban az Isten templomát. Szólott és a népnek örömeire mindannyiszor egy-egy Megváltó született . . . Midőn az időknek teljessége eljött, az emberi ész és kedély, szív és lélek működési terén mindig megszülettek ama nagyok, hősök és géniuszok, próféták, bajnokok, tanítók, szabadítók, idvezítők és megváltók, akik Isten akaratát, célját betöltötték, terveit valósították, eszméit, gondolatait átértették s cselekedeteikben és életükben többé-kevésbé megtestesítették; akik egy-egy új korszakot vezettek be a népek történetébe, s akikre az utókor az öröm, a hála és elismerés méltó érzetével szokott visszatekinteni.

A romániai Egyházi Képviselő Tanács határozata.

Az egyházi főhatóság határozatát tiszteletben szoktuk tartani és ahhoz alkalmazkodni kötelességünknek érezzük. Bizunk abban, hogy előítéletől való mentesség és pártatlanság, őnzellenség és megfontoltság tetteinek az alapja.

A romániai Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa azonban november hó 14-én tartott gyűlésében olyan lépésre ragadtatta magát, mely az unitárius egyház történetében valószínűleg példa nélkül áll s amelyet szó nélkül nem hagyhatunk, sőt ellene tiltakoznunk kell.

Az ügyek intézésével *ideiglenesen* megbízott E. K. Tanács Torda városában, az unitarizmus megszentelt földjén hozott határozatával megtiltotta, hogy az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ” című lap az UNITÁRIUS szót címében használja. Indokolásában arra hivatkozik, hogy a lap „egyházi életünkre káros és romboló hatást gyakorolt” s hogy az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ” egy magán érdekeltség által fenntartott lap. Ezért nem használhatja az UNITÁRIUS nevezetét.

Az UNITÁRIUS szó használatának a megtiltása elvi jelentőséggel bír s annak szó nélkül hagyása precedenst jelent, melynek egyoldalú álláspontot képviselő emberek irányítása mellett a szabadelvű és felvilágosult unitárius gondolkozásra csakugyan káros következményei lehetnek.

Szerény megítélésünk szerint egy *ideiglenes jelleggel dolgozó szervezet* olyan lépést nem tehet, mely elvi jelentőségű s amelyhez hasonlót a törvényes és állandó jellegű egyházi főhatóság soha nem tett. Az ideiglenes vezetőség hivatása az, hogy az egyházi ügyeket további intézkedésig pártatlanul vezesse, a hatóságokkal a szükséges összeköttetést fenntartsa, de nem hivatott annak elbírálására, hogy az UNITÁRIUS nevezetét ki használhatja s ki nem. Avagy az „unitárius” nevezetét csak kiváltságosoknak lehet használni? S annak használására külön engedélyt kell kérni? Eddig ilyesmiről nem hallottunk.

Az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ” a legkiválóbb unitárius egyháztalálkozó alapítása és tulajdona. Azért jött létre, hogy az egyházi sajtóban ellanyhult unitárius öntudatot erősítse, az egyház mindenemű érdekét legjobb meggyőződése szerint védje s az egyháztól elriasztott komoly és tekintélyes emberekben az egyház ügyei iránt az érdeklődést ébrentartsa; de azért is, mert az egyházban fontos dolgokban szabálytalan eljárások történtek, a korábban kritikai célra is rendelkezésre álló egyházi sajtó egyoldalú befolyás alá került, a törvénytelenességig menő erőszak uralmával szemben nyilvánosan nem volt hol véleményt nyilvánítani, az egyház jóhírnevét védelmezni, az egészségtelen ultra tévedt rendszer felett kritikát gyakorolni, a nagy többség által helytelenített irány ellen szót emelni. Az „UNITÁRIUS

JÖVENDŐ” egy évet meghaladó rövid pályafutása alatt az öntudatos unitárius gondozásra is gondot fordított, s fog fordítani mindig, de arról már nem tehet, ha a pártérdek szolgálatában álló és kellő felelősséget nem érző vezető és hangadó emberek közül többen okot szolgáltatnak arra, hogy az egyház érdekét és jövőjét féltő, tapasztalt és hozzáértő emberek a feltűnő hibákra, lelkiismeretlen eljárásokra, erőszakos egyházpolitikára és egyéb gyarlóságokra nyilvánosan is rámutassanak. Az UNITÁRIUS JÖVENDŐ azon az állásponton van eleitől fogva, hogy az unitárius egyház minden unitáriusé. Aki az egyház érdekét a maga módja és lehetősége szerint védi, az minden unitáriusnak az érdekét szolgálja. Az UNITÁRIUS JÖVENDŐ ezt cselekedte mindig; akkor is, amikor az egyéni törtéteket és egyoldalú intézkedéseket hibáztatta; akkor is, amikor azt az elvet képviselte, hogy minden unitáriusnak joga van tudni, hogy anyagi, szellemi és erkölcsi kincseivel, általában minden javaival miként gazdálkodnak azok, akik felelős egyházi állásban vannak.

Az unitárius egyház ujabbkori történetében nem emlékezünk olyan időre s régebről sem ismerünk adatot arra, hogy az egyházi főhatóság unitárius emberektől az „unitárius” név használatát eltiltották volna. Az „UNITÁRIUS EGYHÁZ” című lap is hozott egykor, amikor hivatása magaslatán állott, kitűzött céljához híven kritikai cikkeket, erőshanguakat is, de a felettes hatóság hasonló eljárásra nem gondolt, az „unitárius” nevezetét soha nem bántotta. Magasabb szellem és a kritikai szabadság tiszteletben tartása vezette. Évekkel ezelőtt Dr. Kiss Elek jelenlegi főjegyző magán vállalkozásában és szerkesztésében si jelent meg egy hamar kimult „UNITÁRIUS EVANGÉLIUM” c. lap, de hatósági közbelépés ellene nem történt, pedig lett volna ok rá, mert egyik nagymultú egyháztársadalmi lap előfizetési díját rontotta meg s egyébként is ellene dolgozott.

Biztosítsátok életeteket
és vagyontokat a

Francia Romána

Ált. Bizt. R. T.-nál

Ügynökségek az ország
minden fontosabb városában.

Felvilágosítások a biztosítás minden ágában:
Brassó, Tehénpiac 1.

Az akkori egyházi főhatóság azonban türelmes volt, a sajtószabadság ellen hivatalosan nem is lépett fel, amint mondani szokták: európai színvonalon állott.

Az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ“ megjelenésére nézve egyházi hatóságtól soha senki engedélyt nem kért, csupán állami hatóságtól a törvény értelmében. A szerkesztő személyére vonatkozó hivatalos bejelentést pedig az előbbi E. K. Tanács szó nélkül tudomásul vette és egy esztendő alatt másképpen nem nyilatkozott. Tudomásunk szerint az általa kijelölt tordai ideiglenesen működő E. K. Tanácsnak nem adott felhatalmazást arra, hogy az ő határozatát akár a lap címére, akár a szerkesztő személyére vonatkozólag, minden közelebbi indoklás és minden vizsgálat nélkül megváltoztassa s az egyházközségeket egyoldalul befolyásolja.

A tordai E. K. Tanács nem mondotta meg, hogy az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ“ az egyházi életben mikor és mi által gyakorolt káros és romboló hatást. Meggyőződésünk szerint mindig az egyház érdekét szolgálta. Emellett szól az a nagy érdeklődés, amely az egyház legjobbjai részéről iránta fokozódó mértékben megnyilvánult. Lehet, hogy olyan cikkeknek is utat engedett, amelyek felelős tényezőknek a hibáit, mulasztásait, hozzá nem értését vagy lelkiismeretlen eljárásait nem dicsérték, sőt az illetők felelősségre vonását követelték. Lehet, hogy egyeseknek egyéni történeteit, önző céljait, erőszakra épített eljárásait, Mussolinira is hivatkozó parancsuralmi módszerét, pártérdeknek hódoló szellemé nem helyeselte, de ok nélkül soha nem szólott. Ha az egyházi rendszert és eljárásokat bírálta, ha egyeseknek, különösen felelős tényezőknek lelkiismeretlenségére reámutatott, fontos egyházi érdekből és az unitárius gondolkozással összhangban levő kritikai szabadság alapján tette. És tette azért is, mert sokaknak legtöbb esetben csak az évi főtanácsi gyűlésen lett volna alkalmuk kifogásaikat elmondani, amikor rendszeresen már befejezett tényekkel kell számolni s legfeljebb a hibákkal járó károkat lehet felemlíteni. Nem egyszer azonban megjegyezte a szerkesztőség hogy a közlemény tartalmáért és adataiért szerzőt terheli a felelősség, jelezve ez által, hogy a szerkesztőség nem azonosítja magát a cikk irányával és tartalmával.

Bármint volt, van és lesz, a tordai E. K. Tanácsnak az a határozata, hogy egyházi terhet hordozó és egyházfenntartó munkát végző unitáriusoknak az „unitárius“ nevezetet használni nem szabad hihetetlenül hangzik komoly gondolkozású emberek előtt miattakissészejeljük is magunkat. Gyűléstermekben és a sajtó terén, az egyházi életben is kemény harcok nem egyszer folytak, de azok nem tették a harcoló feleket egymás ellenségeivé. Egymástól eltérő vélemények sokszor hangzottak el, de az egyéni meggyőződést az egymással szemben álló felek tiszteltben tartották s azok haragot vagy más alacsony indulatot nem hagytak hátra a szivekben. Különböző

elvi álláspontok sokszor ütköztek össze, de azoknak képviselői az elfogultságot magukban nem raktározták el, kellő emberi magaslaton megmaradtak és egymás ellen bosszút nem lihegtek. Helytelen felfogások, egyéni eltévelyedések, kormányzásbeli fogvatkozások, erőszakos lépések stb. máskor is történhettek, de a jobb belátás, a bajok orvoslása, erkölcsi hibák józan megítélése elől nem zárkóztak el az emberek. Tudták, hogyha felületes, könnyelmű gondolkozással a hibák takargatóivá, a törvénytelen és szabálytalan lépések vagy erkölcsi botlások védelmezőivé válnak, azonosítják magukat azok elkövetőivel. Ha ezekre és az ezekkel kapcsolatos dolgokra, különösen pedig a felelősségérzet hiányára egyesek pontos adatokra támaszkodva, legjobb meggyőződésüket követve reámutattak, abban nem az UNITÁRIUS JÖVENDŐ a hibás, hanem sokkal inkább azok, akik a hibákat elkövették és a hibák elnézői vagy éppen védelmezői voltak, de a bajok orvoslására figyelmeztetés ellenére is semmit nem tettek.

Lelkiismeretünk szavára hallgatva tiltakoznunk kell nyilvánosan a tordai E. K. Tanács határozata ellen, amihez hasonlót az unitárius egyház egyetlen fóruma sem merészelt idáig tenni.

Tiltakozunk egy ideiglenes egyházi vezetőség olyan lépése ellen, mely szerint hitbuzgó, az egyház érdekét őszintén féltő s azért áldozatot hozó unitáriusok az „unitárius“ nevezetet ne használhatnák.

Tiltakozunk azért is, mert a szept.—októberi átmenetinek jelzett számban világosan leszögeztük, hogy a változott helyzetben az „UNITÁRIUS JÖVENDŐ“ első sorban a hiterősítést óhajtja szolgálni, a kritikát szűkebb térre szorítja, bár azt egészen fel nem adja. Ennek a kifejezője és az új irány beindítását jelenti a novemberi szám. Az E. K. Tanácsnak nem volt türelme arra, hogy bizonyos idő elmultával tiszta ítéletet alkothasson.

Tiltakozunk a saját nevünkben. Az egyházi érdek szolgálatát, az egyházi építő munkát, az unitárius szellem erősítését öntudatos gondolkodásunk első

ALAPITVA 1823.

Scherg Vilmos és Társai

R. T.

POSZTÓ ÉS DIVATÁRU GYÁRA

a legfinomabb és leg-tartósabb uri- és női divatszöveteket gyártja.

LERAKATOK:

Brassó, Temesvár, Kolozsvár

pillanatától kezdve életcélnak [választottuk. Ezt a munkát sok önmegtágadással, el nem fáradó buzgósággal, gonddal és áldozatokkal igyekeztünk az egyház javára végezni.

Tiltakozunk a lap alapítói és tulajdonosai nevében, akik az unitárius egyház legkiválóbb és legtekintélyesebb tagjai közé tartoznak. Az egyházszeretet és hitbuzgóság lelkétől vezéreltetve, kényszerítő körülmények között alapították a lapot és hoztak azért messzemenő áldozatokat.

Tiltakozunk az unitárius vallásközönség azon tagjai nevében, kiknek önzetlen a gondolkodása, mély az egyház szeretete, semmiféle önző céltől nincs megfertőzve a lelkük s akik hitünk szerint sokkal többet vannak, mint azok, akik az erőszak folytatásával, hatalmi túltengéssel és megfélemlítéssel a beteges multat védeni s az emberek látását a világosságtól elzárni akarják. Meg vagyunk győződve, hogy az egyháztagnak többsége, bárhol élnek és akárhol figyelik az egyházi életet, csatlakozik azokhoz, akik az előítélettől mentes, elfogulatlan és pártatlan egyházi vezetésért, a tiszta erkölcsért és egészséges szellemért, a tisztakezűségért és önzetlen kötelességteljesítésért, határozott és gerinces magatartásért, az egyház jól felfogott, magasabb érdekéért és jövője biztosításáért küzdenek.

Tiltakozunk az unitárius szellem nevében, amely férfias magatartást, egyenes uton járást, tiszta ítéletet, bátor kiállást, emelkedett gondolkozást jelent de minden erőszakos lépést és abból származó cselekedetet elutasít magától.

Tiltakozunk az emberiesség, a haladó szellem és felvilágosult gondolkozás nevében, melynek megcsufolása éppen Tordán történt, ahol a lelkiismereti szabadság alapját lerakták, ahonnan az unitárius gondolat elindult s az igazság keresése Erdélyt „a vallásszabadság klaszszikus földjévé” avatta.

Sohasem volt szándékunkban az egyházi főhatóság ellen harcot folytatni, csupán az egészségtelen rendszer és tények felett jogos kritikát gyakorolni. Most sem hirdetünk harcot, de az egyház érdekében a munkát tovább folytatjuk.

KOVÁCS LAJOS.

Az unitarizmus a haladást mutatja.

A protestantizmus nagyobb része a reformáció következtében sem külsőségeiben, sem szellemi tartalmában nem tudott egészen szakítani a katholicizmussal. Négyszáz esztendő nem volt elég ahhoz, hogy a rajta maradt sallangot végleg lerázza magáról s a művészet némi külső hatásainak esetleges megtartása mellett kifejlessze önmagában azt az egyszerűséget és hitigazságot, mely az unitarizmusban tisztán és meggyőző erővel jelentkezik. A művészi alkotást mely a lélekre elmélyítő hatást gyakorol, nem tartjuk feltétlenül elítélendőnek a vallással kapcsolatban, de igazi protestáns álláspontból nézve a dolgot feleslegesnek érezzük. A régies hitfelfogástól, amely részben a pogány hitvilágból jött át, maradt meg és fejlődött tovább a katholicizmusban, inkább az egyházi érdek erősítése és védelme, mint a vallásos gondolkodás fejlődése céljából, mindenik protestáns egyház nem tudta megszabadítani magát. Ésszel, meg nem magyarázható és szabadon, minden megkötöttség nélkül gondolkozó ember által el nem fogadható hitelveket is vallanak, amitől az unitarizmus távol áll.

Nem célunk vallási vitát idézni fel, csupán reá akarunk mutatni arra, hogy Jézusnak tiszta szellemét, egyszerű és világos tanításait az unitarizmus valósította meg hitfelfogásában, mely a reformációval kapcsolatban természetes módon fejlődött ki. Nem lehet csodálkozni azon, hogy amikor az emberek gondolkozását nagy mértékben foglalkoztatta a vallás kérdése, a tisztult és érthető vallásos felfogás már feltűnése idején sokakat vonzott és állított követői közé.

Amilyen természetes és elkerülhetetlen volt az unitarizmus megszületése, ép olyan reményteljesnek látszott elindulása.

A századokon át tartó szinte szakadatlan üldözés, a megfélemlítés ereje, a megismert tisztább igazsággal szemben a maradiság soha nem alvó féltékenység s bizony még a testvéri elnyomatás is, meggyengítette, bár egészen el nem némithatta az az unitarizmus bátor hangját, megnyirbálta magasan járó szelleme szárnyait. A hatalmi befolyás akadályozta a tömeget abban, hogy szabadon válassza meg és kövesse hitét. Világi dolgoknak előtérbe nyomulása, véres harcok, az erősebb elnyomatási törekvése a gyöngébbel szemben a vallásos gondolkozásról elterelték a figyelmet, mielőtt a hitigazság ereje elég mélyre ereszthette volna gyökereit a lelkekben. A mellett a hagyomány erőteljes védelme állandóan munkában volt, következetesen halászva a lelkeket, kényszerítve az elfogult és fejletlen hit névleges követői közé való belépésre, gondosan eltakarva, véka alá rejtve az elnyomott igazság fel-felcsillanó fényét. A vallás életformáló, jellemet adó erő helyett szo-

Nevelés. „Ha azt akarjuk, hogy utódaink ragaszkodjanak az ősi birtokhoz, úgy kell nevelni a gyermeket, hogy ne a vagyont szeresse meg, hanem a birtokot. Ne a csürben örüljön a buzának, hanem ahogy a dülön nő fel. Ne meny-asszonya keblén imádjá a rózsát, hanem kint a kertben, amint bimbót hajt s ragyogó szirmaival rámosolyog. A vagyon holttest, a birtok élő alak. A vagyon csak szám. Ezer, tizezer, százezer, millió. A birtok vagyon is de azon túl családi emlék, hagyomány, költészet is. A vagyon csak a gyomornak, hiuságnak és ledérségnek ad életet, a birtok a léleknek és a szív ábrándjainak is. És a hatalom és önérzet nemes kincsei.”

Eötvös K.

kássá lett. A szellemi szabadságra hivatott protestántizmus is nem egyszer a hitbeli szabadság korlátozóit s a tökéletesebb igazság etnyomóinak a védelmezői közé lépett. S még ma is nagy szellemeknek születési alapon való elfogult nevelése Istennek tetőz dolgot vél cselekedni, ha a szabadabb vallásos irány ellen támadást intézhet. Sokszor az elvitathatatlan tudás és magas képzettség egyenesen művészi munkát végez, amikor hamis okoskodása felsorakoztatott fegyverzetével a józan ész előtt érthetetlen és az isteni igazságossággal ellentétben álló tanokat próbálja igazolni. Mit mivalhetnének a vallásos gondolkozás tisztasága és fejlődése érdekében az ilyen emberek, ha véletlenül unitáriusnak születnek, s vallásos nevelésük szabad uton, minden megkööttség nélkül, elfogulatlanul történik!

Lehetnek s bizonyára vannak is, akik meggyőződés szerűleg ragaszkodnak egyik-másik hittani tételhez, melyet a felvilágosult gondolkozás nem fogad el. Téves irányban vezetett lelki életük sohasem jutott el ahhoz a pillanathoz, hogy őszintén magukba szálljanak, elgondolkozzanak a vallásos kérdésekről s a Jézus figyelmeztetését követve szabadon ítélik meg azt, ami igaz. Ezért el sem juthattak arra a tudatra, hogy eredendő bűn és szűztől fogantatás szentháromság és Jézusnak mások érdeméért való önfeláldozása, előreelrendelés és krisztusi elégtétel testi feltámadás és csodatétel, bűnöknek emberek által való megbocsátása, a léleknek poklokra való alászállása s más ilyenek felvilágosult ember számára már régen túlhaladott kérdések. Az előrehaladott vallásos felfogás azt tanítja, hogy cselekedeteiért minden ember maga felelős; Isten nem személyt válogató; Isten az embereket jóban és rosszban egyformán szereti és akarja, hogy üdvösségre juszanak; az ember akkor is lehet lelkileg boldog, ha szenved s ha boldognak látszik is, belsőleg lehet szenvedő.

A régi és egyházi érdekből létrejött dogmákra támaszkodó vallás rendszerint kerülő vagy éppen kacskaringós utakon tudja elvezetni az embert a lelki nyugalom kikötőjébe. Ezek a kerülő utak s általában a mesterséges alapokon nyugvó okoskodások nevelnek egyeseket bigottan vallásosokká vagy ábránditanak ki sokakat a vallásból. Az előbbieket előírás szerint, parancsszóra hisznek, gondolkozás nélkül érthetetlen tanokat is elfogadnak; elhiszik,

hogy az üdvösség az ők számukra van kisajátítva, stb. Az utóbbiakból lesznek a vallásellenesek, egyháziatlanok, kiket a lelki csalódás érzéketlenné tesz a vallás és egyház követelményei iránt; vagy pedig fölébredt gondolkozásuk erejével kielégítő hitvilágot keresnek és alkotnak a maguk számára, a tisztultabb vallást követőkkel egy uton járnak, statisztikailag azonban régi hitfelekezethez tartoznak. Kényelmesebbek annál, hogy névleg is szakítsanak a multtal s bátran az övékkel egy hitet vallók közé lépjenek.

Ma már milliókra megy azoknak a száma, akik az unitárius hitfelfogást elfogadják s mégis az unitárius egyház keretén kívül élnek. Lépten-nyomon találkozunk olyan emberekkel, akik kérdés nélkül is bevallják, hogy ők gondolkozásban unitáriusok, vagy akik rövid felvilágosítás után lelkesülten jelentik ki, hogy ők is éppen ezt hiszik. mert látják, hogy az unitarizmus a haladást mutatja.

Nemde jogosan lehet hát kérdezni, hogy miért olyan csekély az unitáriusok száma, holott birtokában vannak a szellemi, a vallásos igazságnak?!

A hit és a tudás az unitarizmusban válnak igazán testvérekké. Miért nem érez forró vágyat a mostaninál több ember az unitárius eszmék után? Miért nem siet a tudós tudományával is sulyt adni annak a vallási irányzatnak, mely a fejlődő világ haladásával tudományos szempontból is legjobban megegyezik? Vajjon a vallásos eszmék igazságában, a hitfelfogás életrevalóságában, a hitigazság vonzó és lebilincselő erejében van-e a hiba, vagy pedig a szervezetben és annak munkájában, melyben, megtestesül az eszme s melytől életet vár az igazság? Vajjon az unitárius egyház elhívott munkásai és tagjai az unitarizmus érdekében, akárhol vannak olyan erővel dolgoznak-e, hogy az unitárius hiteszme életjelt adhasson magáról, ismertté válják, hatását megéreztesse, a feléje hajló lelkekbe önértetést csepegtessen s a vallásos felvilágosodás haladása érdekében tömörítse azokat?!

Gondolkozzunk e kérdések felett mindnyájan s próbáljunk feleletet adni azokra minél többen, hogy az unitarizmus iránt az érdeklődést jobban felébrésszük s az unitarizmus feladatát világosan, határozottan megjelölhessük.

Unitárius.

Általános Hitelbank R. T. Braşov

fiókok:

TIMIŞOARA
ORADEA

„Ha azt akarod, hogy birtokod nemzedékről nemzedékre szálljon s nemzetséged könnyen a világban el ne széledjen, úgy neveld a gyermekét, hogy legkedvesebb játékait birtokodon játsza, legszébb gyermekidejét birtokodon töltse, annak fáit, halmait, dűlőit, hajlásait, kutját, kufjejeit, messzelátó szépségeit, emberét, asszonyát, kisgyerekét, meséit, átrándjait, hagyományait igazán megszeresse. Akkor ragaszkodik hozzá. Akkor el nem adja, el nem tékozolja se szép szóért, se szép lóért, se szép lányért, se szép kamatért.“

Miért járok az unitáriusok istentiszteletére ?

Régen volt, amikor ezen a címen részletes leírást és magyarázatot olvastunk. Az ifjú lelket megragadta az elmélkedés, mely meggyőző bizonyítást is foglalt magában. Érdekelhet sok embert ma is a kérdésre adott felelet, mely az egykori kiváló budapesti lelkész, Derzsi Károly szerkesztésében megjelent „Unitárius Kis Könyvtár“ című füzetsorozat X. ezámában ma is megtalálható. Az alábbiakban kivonatossan, néha szó szerint is idézve, megismertetni ohajtjuk olvasóinkkal a kérdésre adott felelet előzményeit és lényegét :

Két fiatal ember jó barátságban volt egymással. Vallásos lelkületű emberek voltak s így sokat beszélgettek vallási kérdésekről. Nem voltak unitáriusok, egészen más hitvilágban nőttek fel. Egy idő múlva az egyik mind gyakrabban látogatta az unitáriusok istentiszteletét. Amikor ezt a másik észrevette, neheztelést árulva el, megkérdezte: miért jársz te az unitárius istentiszteletére? A kérdező komolynak sőt életbevágónak tekintette a kérdést, mintahogy minden nagy, különösen vallásos kérdésekben komolyan gondolkozott. Kimerítően szándékozott válaszolni s kérte barátját, hogy hallgassa meg figyelmesen. A válasz körülbelül ez volt :

Te jól tudod, hogy én abban a hitben nőttek fel, melyet a magát igaz hitűnek nevezett egyház tanít. Egyszer azonban, amint a bibliát olvastam, erősen megragadta figyelmemet Pál apostolnak, mély értelmű és általam nagyon helyesnek tartott intése : „Mindeneket meg vizsgáljatok, s ami jó azt megtartsátok.“

Nem emlékezem, hogy a mi templomunkban e kötelesség ajánlását valaha hallottam volna. Ellenkezőleg, éppen azt tapasztaltam, hogy a népet vallásos dolgokban csak egyoldalulag világosítják fel. Gyakran hallottam azt is, hogy az unitáriusokat hitetleneknek tartják, akik nem hisznek Jézusban s így nagyon veszélyes embertársak. Midőn egy alkalommal sokat hallottam erről beszélni, hazamentem s véletlenül a bibliában Lukács evang. XII. részére nyitottam, ahol a nagy Mesternek e nevezetes szavai vonták magukra a figyelmemet : „De miért nem ítéletek meg ti magatoktól is azt, ami igaz?“ Rögtön elhatároztam, hogy még aznap elmegyek az unitáriusok istentiszteletére és itélni fogok saját magam. Így is tettem. De milyen nagy volt a meglepetésem. Midőn először is e szavak hangzottak fülemben. „Halld az örömmizenetet, az üdvözítő érkezik“. Különös szavaknak tündek fel ezek előttem olyan emberekől, kiket hitetleneknek mondanak. Azután a lelkész egy szép, megható imát mondott az EGYETLEN EGY ISTENHEZ. a mindenek Atyjához. Ebben kifejezte háláját az adományért, melyet Isten Jézus által e világnak adott s imáját e szavakkal zárta be : „Jézusnak nevében kérünk. Amen“. Azután kitűnő,

meggondolkoztató beszédet mondott ez igék alapján : „Ti az irásokat vizsgáljátok, mert úgy tartjátok, hogy azokban örök életetek van; és ezek azok, amelyek én rólam bizonyosságot tesznek: és mégsem akartok én hozzám jönni, hogy életetek legyen.“

Ezek a dolgok egészen meggyőztek arról, hogy a keresztények e testülete ellen felhozni szokott vádak nem igazak. Sőt azt tapasztaltam, hogy tanaikat nagyon sokan félremagyarázzák. igaztalanul tüntetik fel, Jakab apostol egyenes intése ellenére, aki így szól : „Ne szóljátok meg egymást, atyámfiak.“ Anyyira tetszett mindaz, amit hallottam, hogy újra meg újra elmentem az unitáriusok templomába s el is fogok menni mindaddig, amíg olt jézusi igazságokat fogok hallani.

Íme ezek azok, melyeknek alapján én az unitáriusok templomába kezdettem járni. És én kész vagyok mindig hitemről vallást tenni, mert értem s mélyen lelkembe vannak vésve Péter apostol szavai : „Legyetek mindenkor készek megfelelni nagy alázatossággal és becsülettel azoknak, akik számat akarnak venni a ti bennetek való reménységről“.

A gondolatok bővebb kifejtését következő számbunkban fogjuk hozni.

Közli : KOVÁCS LAJOS.

Előfizetési tájékoztató.

Amint már többször jeleztük, az UNITÁRIUS JÖVENDŐ előfizetési ára 1940. szeptemberig 100 lej, illetve 4 pengő, 1940 szeptembertől 1941 december végéig, tehát egy és egyharmad évre, az előfizetési díj 130 lej, illetve 5 pengő. Tisztelettel kérjük mindazokat, akikre kérésünk vonatkozik, hogy úgy a hátrálékot, mint az új előfizetési díjat az alább megnevezettekhez mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Romániában az előfizetési díj és hátrálék a szerkesztőség címére küldendő. A visszacsatolt erdélyi területen ennek kezelését Hadházy Sándor egyházi pénztáros Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 12. szám és a Nagyváradon tuli területen az „Unitárius Iratmissió“ vezetője, Ujváry László ur, Budapest V., Kohány-u. 4. sz. alatt vállalta magára.

Kedves olvasóink engedjék remélnünk, hogy bizalommal telt kérésünket figyelembe veszik, és sietnek azt teljesíteni.

Őszinteség. Mély, nagy, valódi őszinteség a legelső jellemvonása a bármely irányban hősiességet tanusító embernek.

Carlyle : Hősökről. 58. 1.

* „Vagy boldogtalan ember, vagy rossz ember az, aki jóízűen nevetni nem tud.“

S Z E M L E

Kedves olvasóinknak nyugodalmassal
karácsonyi ünnepeket és békességet
hozó újesztendőt kívánunk.

A püspökjelölt.

Őszinte örömmel halljuk a hírt, hogy **Józan Miklós** püspöki vikárius a püspöki állásra a jelöltséget elfogadta. Meg vagyunk győződve, hogy minden önzetlenül gondolkozó és egyházát őszintén szerető unitárius ember fontolgatás nélkül melléje áll. Józan Miklós mostani helyén nemcsak páratlan önmegtagadással szolgálta az unitárius érdeket s az erőszakot hirből sem ismerő nagy alázatossággal vezette az egyházi ügyeket, hanem hitet adott, reményt táplált, türelemre intett, tekintélyt tartott, bizalmat élvezett. Azt is tudja minden unitárius ember, hogy Józan Miklós, megválasztása esetén, áldozatot hoz az egyház magasabb érdekéért, de egyéniségével, szép lelkével és magas szellemével hoz békességet is a mostanság megnyugodni nem tudó egyházi életbe, visszatérési vágyat az egyházi munkamezőre az elkedvetlenedettek szívébe, összetartást a jobb jövő munkálására.

Főgondnoki lemondás.

Megnyugvással értesülünk arról, hogy Dr. Elekes Domokos egyházi főgondnok állásáról lemondott. Ezzel egyházi életünkben a két év óta várt megnyugulás bekövetkezett. Az egyház élén mindig olyan embert szeretünk látni, aki nemcsak hitbuzgóságával és egyházszeretetével, hanem erkölcsi életével is tekintélyt ad az egyháznak. Eleitől kezdve az volt a véleményünk, hogy amint hivatalos helyre hiteles adatok alapján ellene bejelentés történt, a visszavonulással egy pillanatig sem lett volna szabad késlekednie. Még inkább meg kellett volna azt tennie haladéktalanul, mikor az ügy a nagy nyilvánosság elé került. Nem kevés egyházi érdemei közül többet menthetett volna meg. Többször szárnyra is kelt a hír, hogy ezzel a gondolattal komolyan foglalkozik. Nem volt elég lelki ereje ahhoz, hogy a felelősség mellett tekintélyt és diszt jelentő állástól egykönnyen megváljék. Pedig őszinte barátai élőszóval és írásban elég világosan többször figyelmeztették erre. Inkább hallgatott azokra a barátokra, akik tanácsaikkal a saját pozíciójukat is tartani vélték. Ebben az esetben is bebizonyosodott, hogy az erkölcsi botlás valamilyen formában előbb-utóbb érezteti büntető hatását. Annak következményei, különösen erkölcsi testületben, annál súlyosabbak és fájdalmasabbak, minél hosszabb ideig marad az ügy napirenden. Amilyen elismerést érdemelt ki Dr. Elekes Domokos a székelykeresztúri főgimnázium felső tagozata fenntartásának társadalmi uton éveken át való

biztosításával, ép annyira tudnia kellett volna, hogy már multjánál fogva is az egyházi főgondnoki állásba nem való. Amint egy hozzá közel álló ember mondta: nem tudta megmérni a tért, melyen munkálkodnia lehet. Szűkebb körben még az erkölcsi hiba is több elnézésben részesül, bár ilyenek nem volna szabad lennie, mint az élen, az egyház legmagasabb tiszteletbeli állásában. Ott tekintélyt élvez és széles körű jogokat gyakorol a bizalom alapján az állás betöltője, de neki is diszt kell adnia és jelentőséget biztosítania az állásnak nemcsak egyházszeretetet és hitbuzgóságot, hanem a vallás-erkölcsi élet tisztasága és szépsége s minden tekintetben való nemes példaadás által is.

Új Főgondnokra van szükség.

Nemcsak a püspöki állás van üresedésben, hanem a főgondnoki állások is. Dr. Gál Miklós főgondnok román területen maradt, Dr. Elekes Domokos lemondott. Ma nincs feje az egyháznak. A püspöki állás betöltése mellett a főgondnoki állások betöltése is a közelebbi főtanácsra vár. Legtermészetesebb dolognak az látszik, ha a főtanács Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnokot hívja vissza a vezető főgondnoki székbe, ahonnan tudvalevőleg azért távozott, mert a főjegyző választással kapcsolatban a nyilvánvaló törvénytelen lépést elnöki tisztében és nevének az aláírásával nem volt hajlandó elismerni. Tudta, hogy az ilyen dolognak káros következményei lehetnek. A törvény megkerülése és mellőzése azóta is ismétlődött.

Nem tudjuk, hogy Dr. Ferenczy Géza vállalná-e továbbra is a felelőséggel járó munkakört. Lemonadásának az oka még mindig fennáll. A törvénytelenység még nincs helyreigazítva. Hitünk szerint meg lehet és meg kell találni a módját annak, hogy a köztiszteletben álló főgondnok az egyház élére visszatérjen s tárgyilagos és határozott magatartását, nagy tudását és tapasztalatait az egyház javára értékesítse. Visszahívása nemcsak állásfoglalásának a helyességét s a törvényességhez való szigorú ragaszkodást igazolná, hanem az egyház életében a jogrend helyreállítását és jövő biztosítását is jelentené.

Ha Dr. Ferenczy Géza visszahívását semmi esetre se lehetne keresztül vinni, akkor két másik érdemes, a főgondnoki székbe való emberről kell gondoskodni. Istennek hála több kiváló emberünk van, akik közül válogatni lehet. Kapásból említünk néhány nevet; az egyházi székhelyen: Dr. Ferenczy József, Dr. Lukácsy József, Dr. Gyergyay Árpád, Dr. Gál Kelemen, Kelemen Lajos, Pálffy László, Dr. Gál Zsigmond stb. s bizonyára az egyetemi tanárok között is található arravaló ember; vidéken: Dr. Szent-Iványi Gábor, Báró Daniel Ferenc, Dr. Mikó Ferenc, Dr. Tóth György, dr. Báró Daniel Gábor,

Dr. Kozma Jenő, Dr. Kozma György, Dr. Májay Dezső, Kelemen Béla s még mások, akik nemcsak élethivatásuk betöltésében kiválóak, hanem unitárius szempontból is a legjobbak közé tartoznak s személyük tekintélyt jelentene és erőt adna az egyháznak.

A főtanács bölcsesége bizonyára megtalálja az arravaló embereket, akik körül csoportosulni kell. A gyakorlat és bevált módszer az, hogy az anyagi jövedelemmel nem, de nagy erkölcsi felelősséggel járó főgondnoki állásra lehetőleg egyhangu bizalommal hívja fel a főtanács az arra legérdemesebbnek tartott embert vagy embereket. Tiszteletbeli állásra harc árán, nagy többségi bizalom nélkül, nem mindenki szokott vállalkozni.

Egyházközségek beosztása.

A romániai Egyházi Képviselő Tanács nov. hó 14-én tartott gyűlésében a magyar területre esett egyházközségekből román területen maradt egyházközségeket a könnyebb kezelés végett úgy osztotta be, hogy a kolozsi egyházkör egyházközségeit az aranyostordai egyházkörhöz, a kereszteri, udvarhelyi és háromszéki egyházkör egyházközségeit a felsőfehéri egyházkörhöz csatolta. Barabás Miklós és Kovács Lajos E. K. T.-i tagságát érintetlenül hagyta.

A magyarnyelvű biblia jubileuma.

A reformáció szabad szellemének volt a következménye, hogy minden nemzet igyekezett a bibliát a maga nyelvére lefordítani és a nép kezébe adni. Magyar nyelvre az egész bibliát legsikerültebb módon Károlyi Gáspár ref. lelkész fordította le. Most van 350 esztendeje annak, hogy ez a biblia magyar nyelven megjelent. Különösen a reformátusok ünnepeket rendeznek az évforduló alkalmából. Még mások is foglalkoztak a bibliának magyar nyelvre fordításával. A katolikusok részére Káldy György fordította magyar nyelvre a bibliát. Az unitárius vallásu Heltai Gáspár is bibliafordító volt. A protestánsok között a Károlyi Gáspár fordítása terjedt el s van használatban ma is.

Felebbezés.

A 230—1940. E. K. T. T. számú határozat ellen felebbezés van beadva, az általános kijelentés helyett várva a §-okra hivatkozást és a közelebbi okok megjelölését, melyekre a határozat támaszkodik. A felebbezés végleges elintézéséig természetesen a lap az eddigi módon megy tovább.

„Ariosto tanulságos regét mond egy tündérről, akit a természet titkos törvénye arra kárhoztatott, hogy bizonyos időszakokban rut, mérges kígyó alakjában jelenjék meg. Azokat, akik elváltozása alatt bántották, örökre kizárta az általa osztott áldásokból. De azok előtt, kik utálatos külseje dacára szánták és védték, megjelent később saját gyönyörű, mennyei alakjában, kísérte lépteiket, vagyont hozott házaikba, teljesítette vágyaikat, szerencsét adott szerelmükre s győzelmet harcaikban.

Ilyen szellem a szabadság. Néha egy gyűlöletes féreg alakját ölti magára. Csuszik, szur. De jaj azoknak, kik iszonyukban taposni merészelik. S boldogok azok, kik el merték fogadni aljas és ijesztő alakjában, mert végre megjutalmazza őket szépséges dicsősége idején.”

Macaalay: Milton.

Vásároljon az

ELEKES

könyv és
papírüzletben.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Braşov, Str. Dr. Babeş 1 sz.

hova a lappal kapcsolatban minden megkeresés, közlemény és pénzügyi küldendő.

Kérjük munkatársainkat, hogy a lapba szánt minden cikket vagy egyéb közleményt a hónap 5-éig sziveskedjenek a szerkesztőségbe juttatni.

Biztosítást a legelőnyösebben

az **Első Romániai**
Temetést Biztosító

R. T.-nál (ezelőtt G. SZÁVA és A. SZÁVA)

köthet.

Brassó, Weiss Mihály-u. 35

Nagyapós
vitéz dr. Szabó Gyula
Kövérmezői Án. st. nőb. unokái
Mudapost
VII. üllői út 66/b.
Ungaria.

